

AMICULU FAMILIEI

DIARIU BELETRISTICU SI ENCICLOPEDICU-LITERARIU CU ILLUSTRATIUNI.

Constantinu Morariu Andrieviciu

fostu profesoru ord. de teologi'a morala la institutul teologicu din Cernautiu, Cluj
1835—1875.

Positiunea sociala a româniloru din Bucovin'a devine din di in di totu mai grea. Rutenii, polonii, evreii, germânii bucovineni au ocupatu si ocupa necontentitu vatr'a româniloru, lupt'a pentru esstintia se continua mereu. In acêsta lupta românii trebuie se si caute putere, radîmu si arme de apărare si in trecutul lor, care pâna astadi e atâtu de puçinu cunoscutu.

Acest'a e mai cu sêma motivulu, care ne-a indemnatu se scôtemu la ivêla faptele unui barbatu vrednicu de starea, ce-a ocupatu-o in societatea româna bucovinêna atâtu cã preotu cãtu si cã românu insufletitu pentru inaintarea si prosperarea nêmului seu. Barbatulu acest'a a fostu Constantinu Morariu Andrieviciu.

Onoratii cetitori i-si voru aduce cu buna sêma aminte din biografi'a I. P. S. S'ale a Arhiepiscopului si Metropolitului Bucovinei si Dalmatiei, Dr. Silvestru Morariu Andrieviciu, publicata in „Amiculu Familiei“ Nr. 13, anul 1887, cã conumele „Andrieviciu“ i s'a datu familiei Morariilor din Bucovin'a prin intrigele polouilor galitieni, cari au stapânitu Bucovin'a pâna la anul 1849 si cari cautau a polonisa tôte numele de familie românesce, pâna si cele de botezu. Insemnamu acêsta aice, pentru-cã cetitorii se nu se mire, dèca in multe acte urmatore lu voru aflã pe profesorulu Constantinu numai sub conumele „Andrieviciu,“ cu care si-a facutu tôte studiile.

Stremosiesculu nume familiaru „Morariu“ si la revendicatu elu prin guvernulu tierii cu documente autentice abiã dupa-ce deveni profesoru la institutul teologicu din Cernautiu.

Constantinu Morariu Andrieviciu se uascu in comuna româna bucovinêna Mitoculu-Dragomirnei (in districtulu Sucevii) in 26 Juliu st. v. 1835. Parintii sei Tôderu si Smarand'a au fostu agricultori si au avutu mai multi copii, dintre cari remasera in viêtia Rachil'a, Georgi, Nicolaiu, Vasili, Constantinu si Samuilu. Din acest'i'a traiescu astadi numai Georgi — cantoru besericescu — si Vasili — economu de frunte — amendoi in Mitoculu-Dragomirnei. Fiindu Constantinu in vârsta de 8 ani, parintii sei i-lu dusera la scól'a capitala normala din Sucév'a, in care cã dovêda, cum erã tratata limb'a româna sub directorulu de pe atunci'a alu acelei scôle Franz Theil, lasamu se urmedie aice urmatorele sire din jurnalulu politicu bucovinênu „Revist'a politica“ Nr. 5. anul 1889.: „Suntu inca unii betrâni, cari istotisescu, cã pe tẽmpulu directorului Theil dela scól'a capitala normala din Sucév'a, scolariloru moldoveni le erã fôrte aspru opritu de a vorbi intre olalta moldovinesce. Si dèca totusi se 'utẽmplã cã ôre-care scolariu moldovanu vorbiã in limb'a s'a, atunci i-se auna de gãtu unu magariu taiatu din cartonu, pe care trebuia se-lu pórte in decursulu intregi septemâni pâna sêmbata. In diu'a acêsta se chiamau

apoi scolarii din tóte clasele la unu locu, și toti aveáu privilegiulu de a stupi asupr'a pecatosloru moldoveni cu magarii la gátu." Și in numerulu urmatoriu alu „Revistei politice“ mai cetimu érași: „Unu betrânu, care inca a âmblatu la scóla capitala normala din Sucév'a pe vremea directorului Theil ni scrie, că cele comunicate in Nr. 5 alu „Revistei“ sunt cu totulu adeverate. Betrânu mai adaoge, că magariulu lui Theil nu erá numai de hârtta „ba“ — scrie elu — „magariu erá și de hârttia, dara erá și de lemnu, asisi icóna facuta magariu, de care erá legata o atia, și care cum vorbiá moldovinesce, apoi indata îi trântiá magariu in grumazu.“

Sub acestu sistemu distrugatoriu de limb'a românesca i-si incepú ténérulu Constantinu scolirea s'a, și póte că togmai sistemulu acest'a a fostu caus'a, de-lu vedemu mai târdfu pe invetiatoriuulu suplentu de religiune și limb'a româna la gimnasiulu din Sucév'a Const. Andrieviciu stându cu atât'a barbatia intru aperarea limbei române și a causei nationale, precum vomu vedé acést'a maila vale.

Dupa absolvarea scólei normale din Sucév'a, Constantinu i-si prourmá studiile la gimnasiulu de statu din Cernautiu, finiadu-le dupa cum díce insusi intr'o autobiografia intitлата „Curriculum vitae“ — fâra intrerupere și cu unu atestatu de maturitate favorabilu in anulu 1855. Chiamarea lui fú deci stadiulu teologicu, pe care-lu absolvá in anulu 1859. In seminariulu episcopescu din Cernautiu se desvoltá mai cu séma spiritulu lui iubitoriu de sciintia și progresu, că-ci precum díce in „Curriculum vitae,“ aice ceti fórté multe opuri teologice, intre cari și marele opu „Geschichte der Religion Jesu Christi von Friedr. Leop. Grafen zu Stolberg.“ „Dara“ — urmédia a díce mai de parte — „n'am cetitu numai opuri de sciintia teologica, ci și opuri de sciintia numita de multi „profana.“ de mine inse nu, pentru-cá am venitu la absolut'a convingere, că ori-ce sciintia tratata in modu rationalu duce la cunoscint'ia lui D.-dieu, și deci inlesnesce și sporesce și sciint'ia teologica.“

Spiritulu democraticu și iubirea inflacarata a alumnului seminariulu Const. Andrieviciu pentru némulu seu se arata lamuritu dintr'o epistola a colegului seu Iliutiú pastrata intre hârtiile repausatului profesoru de teologia Constantinu Morariu. Iliutiú scrie: „I-ti mai aduci aminte de vorbele, ce mi-le spuneái in seminariu, că avându copii, nu-i vei inapotiá cu strai boieresci, ci i-i vei portá in sumanu și 'n opinca, că-ci din opinca ai esítu și pentru opinca i-i vei cresce?“

Sfânta ideia! Sermana opinca din Bucovin'a!

Teologulu absolvatu Constantiu Andrieviciu se casatori in anulu 1859 cu fiic'a parochului din Mologhi'a¹⁾ Theodor Cosovicu anume „Veronic'a,“ si dupa chirotoni'a in preotu fú asfediatu cá ad-

ministratoriu parochialu la beseric'a s. Paraschev'a din Cernautiu.

Deschidéndu-se in anulu 1860 gimnasiulu ortodox-orientalu din Sucév'a, Constantinu Andrieviciu fú denumitu la propunerea episcopului Eugen Hacmanu cu emisulu guvernului tîerii din 23 Augustu 1860 Nr. 12.274 de invetiatoriu suplentu de religiune și de limb'a româna la acestu gimnasiu. In 4 Septemvre alu acelu'asi anu, anume in díu'a inaugurarii solemne a noului gimnasiu, Andrieviciu „tîenú inaintea numerósei adunari a publicului o cuvëntare patrundiatóre in limb'a româna, in care desfasurá cu cuviante insufletitóre și espuse cu spiritu profeticu, ce fructe framóse e meritu se aduca acestu institutu pentru românii din Bucovin'a.“¹⁾ Dara acést'a cuvëntare i-au adusu multe neplaceri, că-ci éta ce cetimu in actele oficiale fundationale ale gimnasiului din Sucév'a:

Pentru inaugurarea solemna a noului institutu fú trimisu cá delegatu din partea consistoriului archimandritulu Bendel'a (mai târdfu Archiepiscopu și Metropolitu dela anulu 1874—1875.) Despre implinirea acestui actu raportédia Bendel'a Consistoriului in limb'a germâna asia: „In urmarea provocarii din 1/13 Aug. a. c. Nr. 3164 am mersu la Sucév'a, spre a implini solemnitatea impreunata cu deschiderea gimnasiului superioru, ce s'a infintiatu acolo.“

„Spre acestu scopu am oficiatu in ^{23 Aug.} _{4 Sept.} a. c. (1860) in beseric'a St. Georgi o liturgia solemna impreuna cu protopresviterulu Sucevei Georgi Grigorovicu, cu prepositulu relicuiloru St. Jónu celu nou Darje Tarnovietichi, cu catechetii Constantinu Andrieviciu și Jónu Beldianu și cu diaconulu Avramu Andricu, apoi am mersu cu procesiunea și insoçiti de 30 de preoti la noulu localu de scóla, inaugurându-lu cu actulu sântirei.“

„Dupa acestu actu tîenú noulenumitul Catechetu Constantinu Andrieviciu o cuvëntare in limb'a româna despre scopulu unui gimnasiu, dupa care se cântá imnulu poporalu românu (worauf die romanische Volkshymne gesungen wurde.)“²⁾

„Desi cuvëntarea acést'a a fostu in totalitatea ei cu totulu corespondietóre, totusi unele pasagie sunt fórté de dojenitu (sind sehr zu rügen), pentru-cá 'n ele se desfasura cu prea mare caldura prospectulu, că prin infintierea acestui gimnasiu se va tîené cá și in celelalte provincie deosebitu contu de cultivarea limbei române. in asta privintia eu i-am și spusu oratoriului, că suntu cu totulu nemulțemitu, provocându-lu se-mi deie cuvëntarea imediatu, cá se-o potu alaturá la acestu raportu. Dara Andrieviciu nu și-a implinitu detori'a ast'a nici pâna acum'a etc.“

¹⁾ Programm des k. k. gr. n. unirten gymnasiums in Suczawa für das Schuljahr 1862, pag. 37.

²⁾ Unu nonsens, că-ci imnu poporalu românu nu esista in Austri'a nici astadi, ci numai imnu pop. austriacu cu textu românu.

¹⁾ O comuna in districtulu Cernautiului.

Déca pentru o ast'felu de cauza, unulu, care se numia alu nostru, a procesu fačia de Andrieviciu asia, apoi se nu ne miramu, cá streinii au facutu — precum vomu vedeá — din cuvântarea cestionata unu adevératu calu de bataia, séu — cum díce poporulu nostru — „dintr'unu tíentíariu unu armasariu.“ Pe bas'a raportului lui Bendel'a cerú consistoriulu cu scrisórea din ^{27 Aug.}_{8 Sept.} 1860, cá Andrieviciu se-i supuie cuvântarea inpricinata fára nici o amenare. Elu sí trimise acelu corpus delicti numai decátu consistoriului, éra cátev'a díle mai tárdiu mai adresá acestuí'a sí scrisórea urmátóre:

Inaltu prea cinstitu Consistoriu!

„Nu intrelasu de a insciintia cu umilitia pe prea cinstitu Consistoriu despre efectulu, ce 'lu facú cuvântulu meu tíenutu in ^{24 Aug.}_{4 Sept.} a. c. la privilegíulu sfintirei celei solemne a gimnasiului din Sucev'a asup'ra sufleteloru natiei germáne de-aici.“

„Acum'a in díu'a sfintirei localitatii de scóla observasemi pe fačia germániloru de aice óre-care nemultiemire, inse ace'a mi-o esplicasemi cá cându s'ár' datá inca din díu'a ace'a, cându Escelenti'a S'a ministrulu de cultu telegrafase la Sucev'a sí-i insciintiasse pe orasieni, cá gimnasiulu celu multu doritu s'au incuviintiatu sub numele de gimnasiu greco-neunitu, in care dí, din pricin'a acestei insciintiari, unu din fruntasii germáni de-aici, dupa cum í-mi spusera multi orasieni sí chiar' insusi prepositulu comunei, alergara infuriati pe ulitie sí strigara in gur'a mare: „Sperrén die Schule!“ De aici í-mi esplicasemi eu fačia cea nemultiemita a germániloru suceveni in díu'a deschiderii gimnasiului.“

„Inse in 11 Septemvrie c. n. í-mi spuse directorulu provisoru Dr. Marek dupa inchiarea conferentiei ce o avuramu, cá presiedintele de cercu de aice Plevinski í-ar' fi spusu, cá eu in cuvântulu meu í-asi fi provocatu pe Bucovineni la impreunare cu Moldavi'a.“

„Pe dísa acést'a a directorului prov.: m'am dusu indata la (presiedintele) pretorulu, intrebându-lu despre cele audíte. Elu í-mi respunde cá e asia sí incepú de a-mi demustrá.“

„I. Me socoti pretorulu imbracatu in prepusu politicu, pentru-cá am dísu cá limb'a germána ni este nóua o limba streina, cá din pricin'a ei copii nostri avura de a brui multe greutati la gimnasiulu din Cernautiu, cá multi din fi nostri chiar' s'au nenorocitu, pentru-cá nu potura se tíeie pasiulu ce-lu prescrisu in invetiatura din pricin'a limbei germáne, care este o limba grea.“

„La acést'a í-am respunsu: Cumcá limb'a germána nu este matern'a nóstra, e hotarítu, pentru-cá noi suntemu Moldoveni sí avemu limb'a nóstra moldovanésca.“

„Cumcá limb'a germána e grea, mai grea chiar' decátu sí cea greca, intr'acést'a, au convenitu de multu toti gramaticii sí invetiatiu germáni.“

„Cumcá copii nostri avura de a se luptá cu multe greutati la gimnasiulu din Cernautiu numai din pricin'a limbei germáne, acést'a o dovedescu eu cu ins'asi consciintia mea, cá-cí abia intr'a cincea clasa gimnasiala incepui de-a pricepe tóte in limb'a germána, pe cându pâna atuncia í-mi ajutái numai cu memori'a, sí noroculu meu cá avú o memoria buna, cá-cí altmintrelea sí eu asiu fi fostu silitu cá se lasu scól'a impreuna cu cei 30—40 din conscolarii mei; apoi cá lasarea scólei pentru unu ténuru cu sperantia dulce in viitoriu e o nenorocire, ast'a e afara de indoiala.“

„Intrerumpându-me pretorulu, me intrebá, cá déca in gimnasiulu acést'a limb'a romána e cea propunativa, nu voru mai invetiá copii nostri nemtíesce!?“

„Eu í-i respunsei la asta intrebare, cá chiar' in cuvântulu meu am rostitu, cá limb'a germána se va invetiá sí in gimnasiulu nostru, pentru-cá este o limba culta sí limb'a statului austriacu, de care atérnamu sí noi, dara invetiarea ei va stá pe trépt'a a dóu'a, pentru-cá limb'a maicei fú pân'acum'a negrigíta, sí acum'a trebue sé se cultive.“

„Preurmându eu a vorbí, í-am lamuritu pretorului cá pasagiulu cuvântului meu nici decum nu póte sé me incaltie in prepusu politicu, cá-cí chiar' pe temeulu acést'a alu greutatiei limbei germáne au facutu sí preacinstitu Consistoriu propunerea s'a la inaltulu Ministeriu pentru ingaduint'a unui gimnasiu greco-neunitu sí cá Maiestatea S'a inca numai pe temeulu acést'a au ingaduitu gimnasiulu.“

Deci déca am vorbitu eu in contr'a principiului statului, apoi trebue se sustienemu déca voimu se fimu consecuenti, cá prea cinstitu Consistoriu au vorbitu mai nainte de mine contr'a statului, ba cá chiar' sí Maiestatea S'a au ingaduitu gimnasiulu acést'a pe unu temeiu, ce érá contr'a S'a.“

„II. M'au acusatú pretorulu, cá eu am proclamatú unirea cu Moldavi'a, vorbindu despre patriotismu.“

„Acestei acusatuni, ce póte sé se numésca absurda, í-am contrapusu.“

„Patriotismu“ este unu cuvântu technicu sí insemnédia in traducere „dragoste catra patria.“

„Cumcá dragostea catra patria (patriotismulu) se afla la poporulu nostru inca pe o trépta jósa, despre acést'a trebue d-t'a domnule pretoru se te fi incredintiatu la mai multe privilegii; sí cumcá cultur'a cea religiósá-morala sí intelectuala e mijloculu ce-lu mai neratacibilu alu redicarii patriotismului la o trépta mai inalta in poporulu nostru, acést'a e afara de tóta indoial'a. Numai intr'acést'a privintia am vorbitu eu despre patriotismu, sí cá se nu se intieléga reu pasagiulu acést'a alu cuvântului meu, amú dísu anume: „Cultur'a este factorulu celu nefalibilu alu patriotismului celui curatu sí alu ideii celei curate nationale!“ Deci dara — í-i dísei mai departe — in totu pasagiulu acést'a nu póte sé se subintieléga vre-o provocare la impreunare cu Moldavi'a.“

„Pretorul trebuie să se semtăsească palitu, deci î-mi pomeni

III. Despre Unguri, pe cari i-am amentitu în cuvântul meu.“

„Despre această țară și țările: Pașii generalu alu cuvântării mele la deschiderea școlii au fostu, parte de a respică bucuria țării, deschidându-se gimnasiulu, parte de a arătă conaționalilor mei folosulu, ce-lu trage unu poporu dintr'unu gimnasiu alu seu. Spre a-mi întemeia rostirea folosului aceluia, au fostu de lipsa a-me proclama la acele popora, cari au propasitu în cultura și în toate ramurile științelor și artelor, pentru-că se știu folosi de ocaziunile cele binevenite. În scopulu acestu i-am citatu pe Romani și pe Grecii cei vechi, era din timpulu nostru i-am citatu pe Germani și pe Unguri, pentru-că exemple de față înfruescu mai multu asupr'a inimii omenesci. I-am citatu pe Germani pentru-că ei se știu folosi de școlile loru nationale și de acea au propasitu în știința și și-au învâțitu literatur'a; i-am citatu pe Unguri — nu din punctu de vedere alu patriotizmulu loru celui mai puțin curatu și scaldiatu, căci îi amintescu de odata cu germanii dîcându: „Germanii, Ungurii și alte popora ale coronei cei multu stimată a Austriei,“ ci din acelu punctu de vedere că și ei au facutu pașii destulu de mari în cultur'a cea intelectuală, pentru-că au avutu școli cu limb'a propunativa cea maghiară.“

„Tăcându pretorul la această, am preurmatu de a-i dîce, că caus'a vatemării loru pôte se fie după presupunerea mea numai acea, că loru li-se pare, că eu în cuvântul meu celu publicu n'am amentitu nimica de densii. Dară cumcă ast'a nu este adevăratu, i-am demonstratu pretorului cu acea, că chiar atunci am amentitu și de germani și i-am înălțatu cându am dîsu, că germanii suntu foarte culti. Era ce se atinge în specialu de jertfa spre întemeierea gimnasiului, la care au contribuit și germanii de aici, mulțimindu orașieniloru i-am subînțelesu și pe densii, pentru-că e știutu că și ei, acești din Sucéva, se țînu de cet'a orașieniloru de-aici.“

„Pretorul mi-au concesu prin tacere acea, ce mi s'au parutu. Deci dară urmădă firesce din toate acestea, ce le-am espusu, că totă larm'a și toate acuzatiunile n'au temeu în cuvântul meu, ci eschisivu în ur'a și nevedea germaniloru, pentru-că gimnasiulu e greco-neunitu cu limb'a propunativa acea româna.“

„Precum am înțelesu mai apoi, pretorul singuru se-i fi provocatu pe germanii de-aici se vie la densulu și se deie la protocolu, că țînerea cuvântului meu a fostu vatămătoare pentru statu. Acum'a inse, după cele ce i le-amu esplicatu, e în ore-cătu incredințiatu, că nu-i vatămătoare: era spre îndeplinirea incredințării s'ale ceru elu la prilegiulu convorbirii mele cu densulu, că se-i înmănuediu originalulu cuvântului aceluia. Spre acestu scopu am telegrafatu la Cernăuțu, de ore-ce originalulu nu se află la mine, și venindu-mi respunsulu, că originalulu se află la preacinsti-

tulu Consistoriu, me dusei érași la pretorul spunendu-i, că pôte se va și tipari. 1) Pretorul se mulțimé cu scirea această, adaogându numai, că dora s'ar' tipari nedetrăgându-i nimic'a diu autenticitate.“

„Cumcă ur'a și nevedea este caus'a tuturoru iscodeloru din partea germaniloru spre a ne înegri la imperatia, amu și alta dovăda: Directorulu gimnasiului din Cernăuțu St. Wolf scrisé mai dăunadi o epistola catra directorulu provisoriu (alu gimnasiului din Sucéva) Dr. Marek, în care epistola me spala pe mine cu lesie de susu până josu. Între altele dîce Wolf: „Wie hat sich der Supplent Andriewicz unterstehen können, in der öffentlichen Anrede an Sie zu sagen, dass Sie nur für die Zeit nach Suczawa berufen sind, bis die Seinigen den philosophischen Kurs in Wien absolvirt haben werden, wonach Sie nach Mähren zurück werden spazieren müssen?“ Directorulu Marek i-au respunsu lui Wolf, că acel'a, ce i-au spusu această, l'au umplutu numai de mintiuni, de-orece elu știe, ce am vorbitu eu catra densulu, și că de ast'a nici pe departe n'am amentitu eu în avorbirea mea catra densulu și catra profesori.“

„Cu această crede umilu subscrisulu de a fi descrisu pe deplinu pornirea cea órba a germaniloru de a ne strică. Sucéva în 11/23 Septembrie 1860. Constantinu Andrieviciu, învătătoriu supl. de religiune și de limb'a româna la gimnasiulu greco-neunitu diu Sucéva.“

În toamnă anululu 1860 sosí în cas'a catechetului și învătătorului Andrieviciu acel'a, pe care doriá se-lu creșca pentru opinca, lui i-se nascu adeva unu baietelulu, carui'a la botézu îi dete numele „Tóderu.“ O, ce fericire!

(Va urmá.)

Cându antâiu...

Cându antâiu țî-am vedutu chipulu.

Intrebái inim'a mea:

„Spune-mi inima sdrobita
Se iubesci ai mai potea?“

Atunci ochii tei spre mine
— Redicându-i — s'au opritu,
Și sub foculu loru celu dulce
Inim'a mi-a tresaritu!

GEORGIU SIMU.

1) Cu dragu am fi împartasitu și noi publiculu cetitoriu această cuvântare, dar' n'am aflatu-o nicăiri.

Constantinu Morariu Andrieviciu.

INELULU.

— Novela. —

(Urmare.)

III.

Elu nu mai avé la ce se se uite din gur'a podisiorului.

Vedîuse sî cunosceá pré bine tóta opera-tiunea urmata de fete la lucrarea lânai. Nu-lu mai interesá deci a vedeá, cum alegéu mai autâiu lân'a cea alba din cea „seina“, cea stagósa din cea „tîgaia“, cum o curatiáu apoi de „turitîa“ de „porci“ sî de alte necuratiénii, cum o puneá pe peptine de o „sdroboneáu“ sî apoi la cele din urma cum o „inchegáu“ de faceáu totu „peptanaturi“ din ele.

Indata dupa-ce Tic'a Marii Luichii se suise in podisioru, Pavelu, care se sculase de mai 'nainte dela capulu scarei, cá se-i faca locu se tréca, începù se fie ingrigiatu, cá óre va sci fat'a cea tinera se caute bine „peptanatura“ de „peptanatura“ pâna nu o va dá in sacu sî pe semne numai din acésta pricina se puse lînga ea sî începù se-i arete ce are se faca.

Mari'a Greu, fat'a ce'alalta, care erá mai de-multu in podisioru se uitá câtu se uitá la Tic'a si la coconasiulu Pavelu, apoi díse cu unu zîmbetu dracosu, cáci erá cam dracósa: „Par'-cá sunteti nisce indragostiti!“ La aceste cuvinte Tica miji ochii sî se inrosí, ér' coconasiulu Pavelu se facù galbenu cá o turta de céra sî începù se tremure, apoi fara a díce unu cuventu macaru, se puse éra-si in gur'a podisiorului pe capetulu scarei sî spriginindu-si capulu éra-si de bírna, inchise ochii sî remase asía, de credeáu toti, cari se uitáu la elu, cá ar' fi adormitu.

Elu nu dormiá inse ci erá dusu pe gînduri. Vorb'a Marii Grecului fusese cá sî unu fulgeru orbitoriu, care-i despicasé sufletulu sî-lu facuse a se teme de unu adevéru, pe care-lu presémti-se sî pâna acuru, dar' de care nu-si detese séma pâna in acésta clipéla.

Pavelu erá in vêrst'a dragosteloru ideale, la care 'lu predispuená, caracterulu seu celu duiosu sî capulu seu celu plinu de idei romantice culesé de prin scrierile poetiloru clasici sî neclasici, care cântáu amorulu pe tóte tonurile, sî-i descriáu raiulu sî iadulu, dulcétîa sî amaratiunea lui.

Poteá elu se iubésca pe acésta fetisióra de tîeranu, descultîa sî lipsita de cultura, elu care aspirá a deveni unu poetu, elu care avé nadejde de a-si câscigá unu nume nemoritoriu prin creatiunile fantasiei sale?

Sî déca poteá se iubésca pe mititic'a lucrátore de lâna, o iubiá elu destulu de seriosu pentru fericirea ei? Cu alte cuvinte acésta dragoste aveá ea óre dreptu tinta casatori'a acestei june parechi atátu de potrivite sî totu-odata atátu de nepotrivite.

Adevéru este, cá coconasiulu Pavelu, stându eu capulu razematu de bîrna sî cu ochii inchisi

se gîndiá seriosu cumu ar' poteá face, cá se iá de soçia pe Tic'a Marii Luichii.

Dracós'a de Mari'a Grecului intru acei'a ater-nase unu sacu cu cele patru coltiuri ale s'ale de frînghiile care eráu legate de schela sî dupa-ce pusese pe Tic'a de-lu umpluse cu lâna díse cátra Pavelu:

„Hai coconasiule, baga-te in sacu se bati lân'a, se scoti cornurile sacului sî apoi se-ti mai dea Tic'a lâna, cá se se invetíc se dea bine.

Pavelu fiindu desceptatu la actualitate prin aceste cuvinte, alunga dela sine gîndurile viitorului celui necunoscutu sî se sculá cá se se profite de ce'a ce-i ofera clipéla.

Prindîndu cu mânilé cele dóue frînghii din spre podisioru se avéntá in saculu atêrnatu sî umplutu cu lâna sî prin greutatea corpului seu infundá acésta lâna pâna pe la jumetatea sacului, apoi se apucá se-o bata dupa cum vedîuse cá facu basangii. Punédu petiorulu celu dreptu spre parétii sacului sî lasându-se cu tóta greutatea corpului pe acelu petioru, lân'a se infundá la acelu punctu. In acestu modu Pavelu facù ocolulu sacului de mai multe-ori oprindu-se mai multu pe la cele dóue coltiuri care trebuiaú tractate cu mare atentiune. Dar' inca nu isbutise a le scóte-cum se cade cându de-odata 'si perdù cunoscintîa de sine. Neobicînit'a incordare a poteriloru s'ale-fisice in caldur'a cea mare 'lu facuse cá se lesine.

Mari'a Grecului indata intielesé ce este sî se spariase grozavu, cáci ea fusese ace'a, care in-demnase pe coconasiu la acésta nesocotintîa.

„Vai de mine!“ díse ea plecádu-se de-asupr'a gurei sacului, „ce se ne facemu seracele de noi, éta a lesínatu coconasiulu. De va vení nea Mihaiu, séu nea Ghitîa ori domnisiorulu Gligore de pe prundu, unde se tinde lân'a, sî-lu voru gasí asía ce ne vomu face. Asculta surata....“ se intrerupse ea de-odata.

Tic'a Marii Luichi se spariase sî ea de sî nu avé nici o vina, dar' de — care fata nu s'ar' fi spariatu, déca ar' fi vedíutu pe unu coconasiu, care paré atátu de sdravenu, l'ar' fi vedíutu dí-cemu mototolu sî fara mişcare, cá si mortu. „Ascultu,“ respunse ea la vorb'a Marii fara se scie macaru ce díce, atátu se ametise la capu, ba i ticaia sî inim'a de pareá cá acum, acum va lesiná sî ea.

„Se spunemu“, începù Mari'a Grecului, „cá coconasiulu nu ne-au datu pace pâna-ce nu i-am pusu saculu sî nu i-am turnatu lâna in elu...“

„Ba eu!“ respunse Tic'a Marii Luichii hotarita. „De ce nu, prósta?“ se tífní Mari'a catra dèns'a.

„Ne-ar' dá de golu, cum sî-ar' ventí in fire-coconasiulu.“

„Cá bine díci!“

Mari'a se plecáse din nou de-asupr'a gurii sacului sî se uitá cu gróza la Pavelu.

„Pare cá incepe se mişce din pleópe. Slo-bóde-te in sacu Tica draga sî bízaia-lu unu picu se-si vina in fire.“

Cu aceste cuvinte Mari'a luase pe sóci'a s'a de mâna și o tîrîse la gur'a sacului.

„Lasa-me,“ dîse ea „m'asîu bagá dar' me vede lumea și apoi nici n'asi mai poteá esi.“

„Ce ar' fi de mine déca m'ar' gasi cu coconasîulu in sacu.“

„Ce se fia, nimica! Hai nu te mai faseolí!“ zori Mari'a.

„Asîu díce se-lu bîzai tu!“ reluá Tic'a, „dar' nu me 'nduru.“

„Ba nici n'asîu întrebá de te induri au bá, dar' eu nu potu!“

„Si de ce nu.“

„D'apoi nu scii coconasîulu Gligore s'ar' face focu și catranu...“

„Cá bine díci, am uitatu.“

Pavelu nu stetuse multu tîmpu lesînatu, elu se desmetecise și audíse acésta convorbire, care-i merse cá o sagéta la inima, cáci aflase din vorbele feteloru cá Tic'a Marii Luichii ar' fi fostu gat'a se vina la elu in sacu, déca nu i-ar' fi fostu téma de ochii lumii. „Me iubesc!“ 'si díse elu și acésta patrundere 'lu transportá in raiu cu gîndulu firesce, cá de-o-camdata cu corpulu erá in fundulu sacului.

Dar' nu-lu mai rabdá acolo.

Dintr'o singura mișcare se sculá dreptu in petióre.

„Slava Domnului,“ díse Mari'a Grecului și se retrase, cá se-si véda de tréba.

Sî Tic'a Marii Luichii se duse la peptanaturile de lâna pe care voiá a le cautá din nou de turtiá și de alte gunóie.

Pavelu intru ace'a prinsese cu amêndóue mánile saculu de dóue pãrti și facêndu-si vîntu de-a peste capulu ajunsese cu petiórele la gur'a sacului, unde se atêrná in fluierulu petiorului, apoi se smuci cu capulu in susu și isbutí a esi in podisîoru.

„Vedi-o câtu este de smerita, nici nu s'a înduratu se-ti dea ajutoriu, cându ai lesînatu in sacu, „cu aceste cuvinte 'lu întêmpina Mari'a Grecului, clintîndu cu ochii spre Tic'a, care zimbiá cam cu sfiála.“

„Eu in loculu d.-t'ale a-si pedepsi-o.“

„Cum?“

„Asîu trânti-o!“

La aceste cuvinte Mari'a se si napustise asupr'a Tichii și o indesasé în gramad'a de lâna din fundulu podisîorului, tragêndu totu-odata lui Pavelu cu ochiulu.

Tênerulu nostru se apropiá de fete. Cându ajunsese in cuprinsulu bîaciului Mariei, acést'a-lu prinse și-lu arunca lânga Tic'a, care se tavalíá prin lâna, și faceá zadarnice încercari de a se sculá.

Pavelu fû apucatu cá de o betie și in transportulu acestei betii indrazní, cea-ce cu o minuta mai 'ainte n'ar' fi crediutu cá ar' fi in stare a se-vêrsi vre-odata

'Si alipí gur'a s'a cea setósa pe buzele cele rumene ale fetiórei, care se sbatù puçinu sub imbraçiosîarea lui, apoi inse cu faç'a rosie cá par'a fo-

cului se sculá și merse de se ascunse in dosulu Mariei care rîdeá cá o nebuna.

Sî Pavelu se redicase sfiçiosu și tremurându. I se faceá cá și cându ar' fi sevêrsitu o fara-de lege neertata. Rusînatu 'si sterse fruntea de sudori, apoi merse de partea ce'alalta a podisîorului, nu unde erá scar'a, ci unde stetea gramad'a de lâna nespalata și sarí in josu, apoi o tulí de-acolo in gradina cá se se ascunda in siándrama.

Griveiu cînele lui nea Mihaiu, se luá in urm'a lui și dedea din códa, tocmai cá si adi deminétia, cându sosise Tic'a Marii Luichii la pórtá.

In siúra inse, lucrátórele se pornisera a cântá:

Vin' de me saruta,
Frumosic'a mea
Nu potu cá mi-e frica...

Scimu cá din gur'a siúrei se poteá vedeá totu ce se petreceá in podisîoru.

Gligore se întórsese de pe prundu unde condusesese întinderea lânei celei spalate și neuscate și venindu in siúra sosise și se uitase in podisîoru tocmai in momentul in care Pavelu sárutase pe Tic'a Marii Luichii.

Nu díse nimicu firesce, dar' se grabí a se sui și elu in podisîoru.

„Nu scii“ díse catra Mari'a Grecului „cá se vede din josu totu ce se petrece aici cându nu suntu amêndoi sacii atêrnati, nu trebniá s'o faci ce ai facutu“ incheiá elu aretându cu ochii spre Tic'a Marii Luichi.

„Nu-i nici unu pecatu, respunse Mari'a Grecu zimbindu.“

„Nici eu nu dícu cá ar' fi pecatu,“ adause Gligore, „dar' me temu cá s'ar' superá cocón'a domnului Stefanu, ba chiar' si domnulu Stefanu, déca ar' audí cá coconasîulu Pavelu se dá pe lânga Tic'a...! domnulu Stefanu vine de séra.“

„Vai de mine,“ díse Tic'a și-si ascunse faç'a cu o pânzatura ér' Mari'a striga cu bucurie:

„Asiá dara vomu avé jocu domideca!“

„Póte“ respunse Gligore.

„Nu dí póte, ci dí dá, vomu avé jocu,“ stá-rui Mari'a.

„Scii cá domnului nu-i place, se faca jocu,“ bombanú Gligore.

„Déca-i vrea d.-t'a totu va fi,“ urmá Mari'a aruncându-i o privire de sub genele ei cele lungi.

„Vomu vedé,“ cu acést'a Gligore taiá vorb'a și plecá éra-si din podisîoru.

Tic'a Marii Luichii abia acumu indrazní a-si scóte faç'a de dupa peptenatura.

„Avenu se jocamu Domineca Tic'a Marii Luichii,“ i díse Mari'a Grecu tragêndu-i cârp'a de pe capu de i-o aduse peste ochi.

„i o se crepe suratele de necasu, cându me voru vedé cu inelulu,“ adause Mari'a.

Tic'a nu respunse ci oftá din adênculu inimii.

„Las' cá î-i capetá si tu unulu“ o mângaiá Mari'a.

„Eu, dela cine serac'a de mine.“

„Dela coconasiulu Pavelu!“

„Ba, vai!“

„Nu fi prósta!“

IV.

Trecuserá cá vre-o dóue, trei óre.

Lui Pavelu, care se pusese pe brânci in sian-drama sí percursese inaintea s'a trecutulu, presentulu sí viitoriulu, lui Pavelu dicemu... care se gândise la atâtea lucruri, de nici nu ar' fi fostu in stare a-si dá sêma de tóte la câte se socotise, i-se faceá cá sí cându ar' fi trecutu unu vécu, de cându cu in-têmplarea din podisióru lu síurei.

Din câtu se gândeá mai lungu totu mai multu se intariá in elu hotarirea de a se casatorí cu Tic'a Marii Luichii, cu care se logodise dejá in taina, cáci sarutulu ce-i dase elu 'lu consi-derá cá o formala fagaduintia de insuratóre.

Pavelu nu-si terminase inca studiile, abia numera optspredece ani. Parintii sei negresitu se voru impotriivi fericirei s'ale. Dar' elu erá hotaritu se intie la vre-o casa comerciala sí indata ce va primi o léfa câtu de mica, dar' sigura aveá se se cunune cu Tic'a. Pâna atunci dên's'a va invetiá cev'a carte dela invetiatoriulu din satu, ba sí ceva maniere dela madama care invetiá la lucruri de mâna pe fetele sateniloru mai cu dare de mâna.

Unu fulgeru nepraznicu urmatu de bubuitulu unni tunetu infricosiatu, desceptá pe Pavelu din visurile s'ale.

Sari in susu. Tóte lucrátorele esisera síru grama-đa din síura, cá se stringa lân'a intinsa, se-o feréscá cátu se va poté de plóie.

Gligore cu Mihaiu sí cu Ghit'á faceáu o gura de credeá cá ei au se scape lumea de prapastia.

Fetele sí muierele foimara síruri, síruu la deosebite departari, apoi la o comanda data se plecara sí tragêndu cu mânilé lân'a spre síne mergéu asia plecate cu dosulu inainte sí formáu valuri pâna ajungéu la stratulu de unde unu altu síru de lucrátore strânsera dejá lân'a.

Unele se grabiáu apoi a pune lân'a in targi sí a o duce la clai'a cea mare, ér' altele trebuiau se stringa flócele de lâna remase dela tragerea valuriloru.

Plouá de versá lucrátorele se intrecéu care de care cá se ispravéscá cátu sciá mai de graba.

Nici Mari'a Grecului, nici Tic'a Marii Luichii nu venisera la strênsu, ele trebuiau se pazéscá din podisióru, cá nimene se nu se atinga de co-siurile feteloru.

Pavelu la antâiulu bubuitu se trezise din unu visu lungu sí de-odata 'si aduse aminte de ce'a ce facuse. Cu tóte astea, ori tocmai pentru ast'a merse spre síura, ér' ajunsu acolo se súf in podisióru.

'Si lasase nuiâu'a s'a acolo, sí voiá se sí-o iá.

„Va fi jocu la curte Dominec'a ce vine coco-nasiule!“ i dise Mari'a Grecu plina de bucuria.

„Asiá?“ intrebá Pavelu.

„E diéu,“ intari Mari'a Grecului,“ sí se vedi cátu de frumósa vomu fi eu sí cu Tic'a Marii Luichii, lécatu numai cá surat'a n'are nici unu inelu...“

Tic'a rusinata prinse pe Mari'a de androcu sí-o trase cá se taca.

„N'are?“ repetá Pavelu fara se pricepa inca nimicu.

„Nu diéu sí e pecatu!“ intari Mari'a.

Degetele ei suntu destulu de frumóse sí fara inelu,“ díse Pavelu cá de-odata incepêndu a se teme de adeveru. Nu-i veniá la socotéla nici-de-cum se cumpere unu inelu. Las' cá n'aveá nici o para frânta, dara... ce feliu de inelu se-i fi datu. Un'a din acele verigi próste ce purta su-ratele ei? Nu s'ar' fi potrivitu cu amorulu seu, ér' unu inelu finu, mai apropiatu de semtírile s'ale ce aveá catra ângerulu de fata pe care o iubiá nu iar' fi statu bine in starea ei de astadi...

Tic'a framêntata 'si acoperi gur'a cu mânilé sí nu se îndurá a díce nimicu.

„Nu-i vorba de frumseti'a degeteloru ei,“ reluá Mari'a Grecului.

„Ci taci surata“ isbucni Tic'a sí prinse pe Mari'a de mânece'a fei.

„Lasa-me se-i spui coconasiului,“ starui Mari'a „cá o féta mare nu se cade se mérga la jocu, fara nici unu inelu in degetu. „Nu se cade?“ intrebá Pavelu cámi miratu nelinistindu-se din ce totu mai multu. „Ori dóra vréi ca Tic'a se nu viia la jocu, vréi cá numai dên'sa se remâia acasa?“ urmá Mari'a.

„Surata...“ se încercá Tic'a Marii Luichii din nou a oprí din vorba pe Mari'a.

„Ba feritu-m'a Domnediéu...“ unu fulgeru urmatu de o bubuitura de tunetu pareá a intari vorbele lui Pavelu.

Fetele 'si facura cruce sí statura mute cátv'a têmpu.

Tic'a Marii Luichii 'si legase cârp'a in capu sí-si trasese coltiulu in ochi.

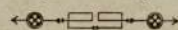
„Nu, n'asiu vrea, cá Tic'a se lipséscá dela jocu,“ díse Pavelu inca odata.

Mari'a Grecului 'si revenise din spaim'a, in care o adusesse tunetulu, ba chiar' se reculesese din incurcal'a in care se bagase ea insasi cu vorb'a despre inelu, cáci de-odata aciá ce se díca.

„Sí dí n'ai voi cá Tic'a se remâia dela jocu.“ reincepú fat'a dracósa.

„Nu!“ respunse Pavelu pe scurtu.

(Va urmá.)

Ce-i speranti'a?

O copila inocenta, ce zimbesce la ori cine
Desvelindu-si frumseti'a sí conturile divine,
Sí 'mbetându de încântare pre sermanulu moritoriu;
Palpitându intinde omulu mân'a-n braçe s'o cuprinda,
Dar' atunci dispare visulu dup'o tainica oglinda,
Si de-acolo ne suride éراسi blandu sí rapitoriu.

GEORGIU SIMU.

Prob'a de focu.

Comedia intr'unu actu

dupa A. KOTZEBUE de IRIN'A SONEA BOGDANU.

(Urmare.)

SCEN'A VIII.

Wenzel. Gelasiu.

Wenzel: Ea-i m'ani'osa, — s' s' primirea a fostu rece, surprinsa, — s' foculu junelui a fostu mai multu dec'atu recunoscint'ia — s' inclinarea ei dorerosu-miscata spre d'ensulu mai multu dec'atu amicit'ia. Trebuie s'e se faca lumina, alt'cum s' amorulu 's'i stinge lumin'a s'a. — Hei, unde esti nebunulu meu Gelasiu! Ce cugeti s' tu despre ac'est'a?

Gel.: Ce voiti, domnule cavalerie.

Wenzel: Ei, as'ia de bunu!

Gel.: Fruntea v'ost'ra este cr'et'ia.

Wenzel: Ce-ti pasa?

Gel.: C'andu domni mari reu-dispusi intr'eba dupa parerea servitoriloru sei, atunci ei asc'apta se auda numai unu echo.

Wenzel: Nebune, 'ti dem'andu, se-ti fram'enti mintea s' se d'ici cev'a lucru int'ieptu!

Gel.: Ei bine. Eu nebunulu, nu as'iu fi cerutu prob'a de focu.

Wenzel: Pentru-ce nu?

Gel.: N'ai cetitu vre-odata de idolulu Balaalu, despre care s'ant'a scriptura ne spune c'a cei ce i-i duce'au jertfe, crede'au c'a elu le m'anc'a, p'ana candu Daniilu profetulu le descoperi insielatiunea pretiloru lui Balaalu.

Wenzel: S'i ce vr'ei tu se d'ici cu ac'est'a?

Gel.: Ace'a vr'eu se d'icu, c'a d'eca vr'ei minuni dela femeia, vei ved'e. — dar' nu st'au bunu c'a nu voru fi minuni de felulu lui Baalu. O minune cu multu mai mare ar' fi o fident'ata fidelita neincetatu in doi ani lungi de despartire.

Wenzel: Sceleratule! Tu c'utezi a-te indoi de fidelitatea f'it'orei miele so'cii?

Gel.: Eu nu, fer'esca ceriulu! S'i inca mai multu, ve recom'endu s' voue se nu aveti nice unu scrupulu. Dar' pentru Domnedieu, unu fieru rositu nu-i gluma.

Wenzel: Nu t'i-se impare s' t'fe c'a Clar'a e mai pu'cinu frum'osa, decum a fostu la despartire.

Gel.: O vai! Rei creditoru suntu ochii barbati-loru odata d'au f'ara a li-se cere; altadata ceru inde-reptu ace'a-ce au fostu datu, s'i inca f'ara cev'a vina din partea debitorulu.

Wenzel: 'Mi vine se crede, c'a tu ai c'utezant'ia de-a ac'usa pre domnulu teu de necredint'ia.

Gel.: Fer'esca Domnedieu! Voi semenati cu st'anc'a, pre care-i pusu castelulu Rhingau. Nebunulu si-a fram'entatu mintea dupa voint'ia V'ost'ra; acum'a dati-i voia se spuna baremi unu picu de adeveru.

Wenzel: Las' se curga isvorulu.

Gel.: Dara gratisu, c'a-c'i eu nu ceru recompensa.

Wenzel: Dec'andu ai lapedatu egoismulu?

Gel. (se scarpina la spinare): Dec'andu cunoscu eu pretiulu, ce-lu are adeverulu.

Wenzel: Destulu a fostu glum'a! Acum'a st'ai s' vorbesce!

Gel.: Ce? Cum ar' fi atuncia, c'andu ver-tuos'a V'ost'ra mir'esca ar' reesi cu prob'a? s'i in urma ea v'ar' cere chiar' voue ac'esta proba? Hei, domnule cavalerie, me temu c'a atunci ai arde in-tocmai c'a res'u'a.

Wenzel: Ce? Au tu vei indrasni...

Gel.: Fia numai cu iertare, decum'a ve aduceti inca aminte de ace'a critica aventura cu hotii in t'ier'a Fr'ancului. M'ati fostu trimisu pre mine departe tare inainte, as'ia c'a erati lipsiti de scutul meu poternicu. Ei te taiara cum tai c'urechiulu, s'i nu multu a lipsitu de n'ai d'isu: Aminu de a mea vi'et'ia. Atunci veni o dama nobila cu unu vulturu pre umerulu seu s'i cu o suita merg'endu la v'etat'oria.

Wenzel: Minune de femeia!

Gel.: Ve dusera in castelulu celu mai de-apr'ope, ve d'edera ingrigire ospitaliera, ranele se vindecara, s'i voi ve departarati de-acolo cu o rana mare in inima.

Wenzel: Eu t'i-am fostu comunicatu-o ac'est'a?

Gel.: Nu tocmai cu vorbe clare, dar' de atunci inc'oce mi-se pare c'a mai bucirosu vorbiti despre ace'a frum'osa v'etat'ore dec'atu de frum'osa v'ost'ra mir'esca.

Wenzel: Nebunule!

Gel.: Apoi f'ic'a cea delicata a mechaniculu din Nurnberg'a, apoi frum'os'a gospodina dintr'unu quartiru din Ungari'a s'i slav'a cea cu ochii negri, pre care a-ti facutu-o prada la Damascu — ace'a a fostu o f'eta pag'ana f'orte juna, inse...

Wenzel: Taci nerusinatule! O vorba numai din aceste de-t'i scap'a din strung'a dint'iloru, te tragu in t'iepa c'a pre unu Saracenu. (Ese.)

SCEN'A IX.

Gelasiu (Singuru).

Se vedi numai! In vremile betrane dreptatea ambl'a g'ola, s'i nu st'ernia mania; acum'a dreptatea trebuie s'e se prinda de man'a cu nebuni'a. I punemu mantea s'i de-am afl'a o gaura in lume, nu multu ne-amu g'andi p'ana ce i-am da drumulu afara. Ci e sperant'ia c'a nepotii nostri voru afl'a ace'a gaura.

SCEN'A X.

Cordul'a. Gelasiu.

Cord.: Fia laudata s'ant'a Ursula! c'a-c'i erasi vedu pre Gelasiu alu meu!

Gel.: Fia laudatu santulu Crispinu! c'a-c'i revedu pre Cordul'a mea.

Cord.: Cum ai traitu porumbasiulu meu?

Gel.: Nu intreb'a porumbit'ia. Cauta la ac'estu cadavru macru s'i me compatimesce.

Cord.: Fostu-mi-ai tu fidelu?

Gel.: Fidelu cá sí aurulu sí curatu cá sí fét'a fetióra.

Cord.: Poti jurá pre acést'a?

Gel.: Sala malek! Acest'a este celu mai mare juramentu in orientu.

Cord.: Strengariule! Dar' n'ai ajunsu vreodata in ispita?

Gel.: O da, in ispita am cadíutu in tóta dñ'u'a. Nu-i gluma cându princesele umbla in gñurulu omului cá sí nisce fluturi sí-i facu cu mân'a sí cu ochiulu ba í-aréta chiar' sí diamante mari cá sí óuele de porumbi, cari stralucescu cá sórele sí-i iau omului vederea.

Cord.: Sí tu le-ai despretíuitu pre tóte aceste?

Gel.: Sala malek.

Cord.: Tu flórea aprodíloru!

Gel.: Tu margéu'a virgineloru! Inse acum'a vine rëndulu la mine se te intrebú cum se afla castelanulu?

Cord.: Pre Hohenstein haru Domnului suntú tóte asia cum au mai fostu.

Gel.: Asia? Me bucuru. Dar' castelanulu? Ce?

Cord.: Cine ti-a bagatu ghimpi in urechi?

Gel.: Unu cuibu de vespi me impunge in ambe urechile.

Cord.: Eu me invèlescu in nevinovatí'a mea.

Gel.: Poti jurá?

Cord.: Sala malek.

Gel. (la o parte): Ea me bate cu propri'a mea bâta. (tare) Asculta prea iubita Cordula, dómn'a t'a a promisú cá sí va pune mân'a s'a delicatá pre unu fieru inrosítu sí eu sperezu cá sí tu vei pune mân'a t'a...

Cord.: Preste obrazii tei, cá se tí-se inrosíesca cá sí fierulu teu, nerusfnatule.

Gel.: Asia?

Cord.: Cunosci tu mân'a mea de multu?

Gel.: O, da.

Cord.: Mai bine 'mi crede pre cuventu.

Gel.: Déca nu se póte alt'cum.

Cord.: Nice de juramente nu me voiú feri eu.

Gel.: Da, in casuri de aceste juramentele dela fete tenere suntú frundíe ce cadu de pre pomi.

Cord. (plangându): Poti tu contrastá sí lacrimiloru miele?

Gel.: Cându plóua se turbura ap'a in fântâni.

Cord.: Barbaru ce esti! Tu ai avutu de lucrú totu cu pagâni sí bâlauri sí — Domnedíeu me ierte! — póte cá te-ai unsu cu unsóre de smeu cá se nu te pri-díia lovitur'a.

Gel.: Linisceste-te, Cordul'a mea fidela, cà-cí contr'a dragostei nu este unsóre de smeu cá se te poti unge.

Cord.: Nu vréu se mai sciú de tine nemicu! Vréu se fiú portarésa intr'o manastire.

Gel.: Intr'o manastire cu calugaritíe?

Cord.: Ce intrebare nerusfnata cá sí poft'a cu fierulu inrosítu. Asíú vré se te frigi tu totu cá sí nnu purcelu. (Ese.)

Gel.: Ce dorintíia pia. Se vede cum se cade, cá suntemu pre cale de a devení soçíu de casatoria. (Ese.)

SCENA XI.

Clara. Margareth'a.

Marg.: Ce? Doi ani se âmble in susu sí 'n josu sí apoi se pretinda dela o femeia onesta prob'a de focu? Acést'a-i prea multu!

Clara: Eu am promisú.

Marg.: Ai facutu reu.

Clara: Me vei scapá tu.

Marg.: Se póte. Eu mi l'am ochitu bine sí-lu cunoscu dejá.

Clara: Cum? Tu 'lu cunosci?

Marg.: Nu a plecatu elu prin Franci'a, dupa-ce s'a despartítu de tine?

Clara: Prin Franci'a i-a fostu drumulu.

Marg.: Acolo 'lu atacara hotii nu departe de cetatíu'a mea. Greu ranitu a jacutu cu lunile in cetatíu'a Immenthal. Scaparea s'a mi-o multíemesce mie, sí díeu numai dela mine a depinsu se sguduiescu díu temelie credintí'a lui multu laudata façia de tine.

Clara: O, fà-o acést'a acum.

Marg.: Me juru cà-o facu chiar' gratisu.

Clara: Inse planulu nostru? — Te va recunósce?

Marg.: Cum me póte elu presupune aici? Sí inca in portulu acest'a ordinariu, in care me voiú aretá?

Clara: Asia-ti síede de bine.

Marg.: Éra de-i va fi batatória la ochi asemenarea cu atátu mai bine.

Clara: Eu prindu sperantíia.

Marg.: Inse la un'a trebue se te facu a-tenta. Barbatulu acel'a mie mi-a placutu, elu este unu cavaleru elegantu. Ce ai díce déca elu in adáveru s'ar' amoresa in mine?

Clara: Ce norocu ar' fi pentru mine!

Marg.: Potereai se cauti la mine fàra invidia sciendu-me dómna in acelu castelu superbu?

Clara: Ce bucuria mai mare asíú poté avé, decátu se potú iubi in vecin'a mea pre amic'a mea din tineretie?

Marg. (rídíendu cu sarcasmu): Sí deslegata de nisce legaturi moleste, a te legá in altele mai frumóse?

Clara: Tu reutatiósa!

Marg.: Eu maritimós'a! Cà-cí ce? au nu punu eu in jocu unu lucru mare? Decumv'a 'mi succede apucatur'a, atunci nópte buna libertate! De nu-'mi succede — ce rana pentru ambiitiunea mea!

Clara: Cu asia miri cá sí ai tei, nici-cându nu indrasnesci prea multu.

Marg.: Tu-mi lingusiesci. Dar', fia. Femeile suntú bucuróse de a ascultá lingusfri chiar' sí dela secsulu lorú. Acum'a me condú la faurulu teu betránu, sí-lu fà se intíeléga, cá eu sum soçí'a lui legíuita.

Clara: Nu puçinu se va mirá de onórea, ce-i obvine in dílele betranetiloru s'ale.

Marg.: Apoi tu te dú precum ne-amú intíelesu in capela, asculta sí pârdesce sí se fiú la in-de-mâna numai decátu, cându eu voiú avé lipsa.

Clara: N'ave grigă. Intrég'a mea fericire e pusa în jocu. (Esu ambele și intra 'n faurisce.)

SCENA XII.

Walfried (singuru.)

Ea a mersu pre aici, — ea a fostu ace'a, — of! cându vedu numai marginea hainei ei, 'mi bate inim'a cu violinția. — Și acum'a — despartirea mare și eterna! — Ea fericita — în brația straine! O baremi de m'ar' liberă câtu mai curându de acésta tortura o sabia de Saracenu!

(Va urmá.)

DIVERSE.

Cronica. — Sinodu în Blasiu. Esc. S'a Preasântítulu metropolitu Dr. Joanu Vancea a convocatu unu sinodu archidieceșanu pe diu'a de 17 Septemvrie în Blasiu. Sinodulu se va ocupá cu cestiunea infintíarei fondului preotiloru invalidi, pentru care Excel. S'a darui 5000 fl. și cu alte afaceri de administratiune. Protopopiatele voru fi reprezentate prin protopopulu resp. și unu reprezentantu alu Clerululu.

Unu daru frumosu. Domni Mocsonyiesci au daruitu 1200 fl. pentru redicarea unei scóle românesci în comun'a Foeș. Frumós'a scóla, la care voru funcționá 2 invetiatori, va fi ga'ta câtu mai curându și va costá cu totul 4500 fl.

Drumuri bune în Câmpia. Considerându, cum că Câmpia este izolata de celealte parti ale Ardélului din caus'a lipsei de drumuri, considerându mai de parte, că nici lini'a căii ferate M.-Ludosiu — Bistritia nu póte se aduca locuitoriloru folosulu asceptatu, pâna cându comunicatiunea între ei și lini'a ferata nu se va imbunatatí prin drumuri bune de pétra, vicespanulu Clușului a propusu în adunarea comitatensa tíeanta la 9 Julie, că în scopulu construírei de drumuri bune în Câmpia, cari ar' costá vre-o 356,103 fl.: 1) sè se céra dela statu pentru 10 ani unu ajutoriu de câte 20,000 fl. pe anu; 2) sè se céra dela statu asemenea pe 10 ani unu imprumutu de câte 15.000 fl. pe anu, pe cari se-i resplatésca comitatulu în rate anuale, începându din anulu 1895. Propunerea s'a primitu și se spera, că nici guvernulu nu va refusá a o primí.

Stéu'a macedo-romana e numele unei societati ce s'a infintíatu în Ploesci prin staruint'ia parintelui archimandritu Veniaminu Popescu. Scopulu societatii este crearea unui fondu pentru infintíarea unui seminaru românú în Bitoli'a (Monastir), în care se se crésca fitorii preoti români ai Macedoniei. Urámu succesu stralucitu societatii, care numera dejá peste 500 de membrii fundatori.

Éra-si pușca nóua. Din Turinu se scrie că unui téneru ingineriu de acolo i-s'a datu voia se

fabrice unu nou feliu de pușci inventate de elu. Dupa parerea barbatiloru esperti, aceste pușci suntu superióre toturoru pușciloru de pâna acumu. Nóuele pușci suntu unu feliu de pușci cu repetitfa, avându 13 incarcaturi, cari prin unu simplu rétezu se potu descarcá în tîmpu de 20 secunde și cari se potu incarcá deodata. Calibrulu este cev'asi mai micu cá alu pușcei Vetterli, dar' greutatea f-i este ace'a-si. Constructiunea este simpla și solida.

Spesele Espositiunei din Paris. Espositiunea costa pe Franci'a și pe orasiulu Paris 50 milióne franci. La acesti'a se mai adaugu dela 50.000 esposanti câte 3000 franci, la olalta 150 milióne franci. Va se díca espositi'a costa cu totul 200 milióne franci. Ea are se dureze 180 díle, pe fiecare dí se vinu asia-dara 1,111,111 franci, și déca Espositi'a ar' stá deschisa de deminét'ia dela 9 óre, pâna sér'a la 6 óre, va se díca 9 óre pe dí, fie-care óra ar' costá 123,456 franci 78 centime, dar' de-óre-ce espositi'a stá deschisa și sér'a câte 5 óre, prin acést'a spesele unei óre a Espositiunei se reducu cáu la vre-o 79.000 franci. Pretíulu unui biletu de intrare este acum 10 sous, și pentru acestu pretíu ori-cine póte se se desfateze la acésta scumpa espositiune de deminét'ia pâna sér'a la lumina.

Pâna în verfulu turnului Eiffel. Dlu Vladica, secretariulu lui Zekiria-pasía, guvernatoriulu Monastirului (Bitoli'a în Macedoni'a), în urm'a unui ramasiagu, s'a suitu acatiându-se pe dinafara pâna în verfulu turnului Eiffel și comisidnea espositiunei l'a decoratu patru acést'a cu medali'a de auru. — Dlu Vladica e nu numai gimnasticu escelentu, ci și artistu în scriere (psilografu). Elu scrie pe capaculu unui céșu de buzunariu 20,000 cuvinte și pe o carte de corespondinția 300,000 cuvinte. Vladica e Românú macedonénu.

Notitie. — Efectele fumatului. Dr. Favarger, mediculu báiloru dela Ausee, a tíenutu în societatea mediciloru din Vien'a o conferinția despre „Otravirile cronice ale tutunului.“ Conferințariulu constată între altele, că fumatulu fara competu provóca totu felulu de bóle a sistemului nerviloru și a organeloru respirátore. E inse mai puținú cunoscuta impregíararea accentuata de dr. Favarger, că fumatorii mari, adeca acei cari fuméza preste mesura, suntu espusi pericolului „de a patimí de palpitate de inima“, pentru că nicotinuulu are o influenția deosebitu de stricatiósa asupr'a muschiului inimiei. La fumatori adese se ivescu suferinție de stomacu. Totu de asemenea fumatulu pe stomaculu golu strica poft'a de mâncare și impedece fóрте multu mistuirea. Din norocire inse, bóle serióse numai atunci se nascu cându cinev'a fuméza din séma afara prea multu. De asemenea unulu din obiceiurile cele mai rele este acél'a de a dá fumulu pe nasu. În contr'a fumatului competatu, din punctu de vedere sanitaru, nu se póte obiectá nemicu. O tígara buna dupa méșá inveselesce pe fumatoriu și inlesnesce fóрте multu digestiunea. Cá fumatulu se nu aiba nici

o influință stricată asupra sanetației, fumatoriul se se păzescă de a fumă cu stomacul gol, ci mai bine numai după prânzu, și se nu bea seu se inghiția nici odata fumulu.

Femeile. — Unu filosofu indianu, mare observatoru, a facutu următoarele observari asupra caracterului femeiloru europene cari locuescu in Indi'a. După felulu barbatiloru ce iău, le cunosc nationalitatea. Eca cum resuma clasificati'a: Femei'a ce alege unu barbatu cu privirea franca și faci'a voină, este fara indoela o franceza. German'a caută unu barbatu robustu și placutu. Deca unu omu este liniscitu, vrajmasiu alu certeloru, 'lu alege o olandeza. Spaniol'a din contra caută unu barbatu pe care se-lu predomine vointi'a de-a resbună insultele. Italian'a se multumesce cu lenesiu, care visăza. Rus'a 'si prefera compatriotii, disprețuindu pe Orientali că barbari. Engles'a 'si alege unu barbatu ambitiosu, decisu a isbuti prin tote mijlocele. Cătu despre americane, ele se marita cu ori-cine, fara se se intereseze de caracterulu seu rangulu soțului, fie acelu barbatu bunu seu reu, frumosu seu ologu, principalulu este se aiba bani.

Unu medicamentu pentru arsuri. Doctorulu Dubois din Nantes recomanda unu medicamentu forte simplu pentru arsuri. O sticla cu apa gazosa se pompeza asupra partiei arse. Acestu tratamentu nu numai că este binefacatoriu pentru doreri, dar' inlesnesce și vindecarea.

Cafea falsificata. Doctorulu Sulzer din Bonn, in Germani'a, face publiculu atentu, asupra unui nou soi de cafea falsificata, care se prepara in mari cantitati și se trece că și cafeu'a de cea mai buna calitate. Acesta cafea artificiala se prepara din faina de grău amestecata cu dextrina și alte materii de asemenea feliu. Grăulu din care se obtiēne fain'a se cōce in cuptore inainte de a se macinā. In Coloni'a exista două fabrici, care pentru sum'a de 3000 de marci (1800 fiorini) furnisēza tote aparatele trebuințose pentru fabricatiunea cafelei artificiale, dāndu și instructiunile necesare. Bōbele cafelei artificiale suntu forte bine imitate, asiā că cu greu se potu deosebi de cele naturale. Insielarea publiculu reusiesce pe deplin, fiindu-cā falsificatorii amesteca bōbele false cu de celea naturale.

Viētia lunga. *Scōla-te la cinci și mănca la nouē; cinēza la cinci și te culca la nouē; ast'feliu vei ajunge ani nouē-dieci și nouē!* — Prov. francesu.

Bibliografia. Isvoru de bunastare seu mai multe sute de indreptari și povētie scurte și practice din economi'a de casa, gradinaritu, higiena, economi'a de câmpu și de vite, viēritu, conservarea vinului și vinuri de pōme, pomaritu, albinaritu și alte multe terene de deprindere, intocmitu de *Grigorie Sima* — a esitu de su tipariu in editur'a autoriului la tipografi'a W. Krafft in Sibiu. Cartea legata luxuosu, e depusa spre vëndiare la W. Krafft, librariu in Sibiu și costa 1 fl v. a.

GLUME.

Dupa divortiu. Unu domnu se intēlnesce cu unu amicu alu seu, a carui'a procesu de despartire de catra soț'i'a s'a numai pușinu mai inainte se finalizasē.

— Unde, unde asiē cu grabire?

— La muierea mea.

Cum asiē! — dā nu te-ai despartitu inca de ea?

— Ba dā, dara de atunci ne intēlegemu tare bene la olalta.

Complimentu dubiosu. — Incēta te rogu, domnul, locotenente, că decă vei mai continuā cu curtenirile d-tale voi fi silita se-mi astupu urechile.

— A, ace'a nu-o poteti face, — căci delicatele d-vōstre mânăutē suntu și prea mici spre a potē face acēst'a